СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 140. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 19 червня 1933.

VOL. XLI. No. 140. Jersey City, N. J., Monday, June 19, 1933. THREE CENTS.

РУЗВЕЛТ ЗАПОВІДАЄ ПІД ОСІНЬ МІЛІОН НОВИХ РОБІТ

ВАШИНҐТОН. — Конґрес скінчив свої наради, залишаючи по собі цілу низку законів, які мають відограти велику ролю і започаткувати цілковиту відбудову економічного життя. Все те повинен тепер виконати президент Рузвелт, котрому надано всі потрібні до того повновласти.

Президент, відїжджаючи на місяць на відпочинок, заявив, що машина відбудови краю буде негайно пущена в рух, так, що він надіється створити біля 1 жовтня нові роботи для одного міліона безробітних.

ЯКІ ПОВНОВЛАСТИ НАДАНО ПРЕЗИДЕНТОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт зможе тепер реґулювати ціле господарське життя в такий диктаторсський спосіб, як це було можливе тільки підчас світової війни. Він зможе зменшити золоту вартість доляра до половини, або видати нові банкноти до суми $3,000,000,000.

Президент могтиме зменшити платні урядовцям, реґулювати на новий лад ветеранські допомоги, оголошувати податкові звіти громадян, що досі було тайною. Він матиме провід над усіми публичними роботами, себто цілою програмою розбудови, на яку призначено $3,300,000;000. Він буде теж розпоряджати фондами, призначеними на допомогову акцію, а крім того могтиме реорґанізувати всю федеральну урядову машину.

ДОПОМОГА ФАРМЕРАМ.

ВАШИНҐТОН. — По першім липня буде призначений для допомоги фармерам фонд на суму $150,000,000. Ті гроші будуть роздані фармерам титулом бонусів. Але фармери мусять зобовязатися зменшити продукцію пшениці до 20%.

Ту суму, призначену на фармерські бонуси, думає уряд дістати назад з податків, які будуть наложені на мелення пшениці. Хочуть наложити 30 центів податку на бушель пшениці.

БУДУВАТИМУТЬ 290 НОВИХ ЛІТАКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт дав свою згоду на будову 290 військових літаків, які коштуватимуть $9,362,000. Попередньо згодився вже президент на будову 32 нових воєнних кораблів. Видаток на розбудову маринарки виноситиме тепер $247,382,000.

ПРЕЗИДЕНТ НА ВАКАЦІЯХ.

ВАШИНҐТОН. — Як тільки президент підписав ухвалені конґресом закони, пішов викупатися до басену, розділив працю на найближчі дні, покинув Білий Дім і сів на поїзд Пенсилвенійської залізниці, щоби чимскорше виїхати до синів у Бостоні. Потім їздитиме цілий місяць на яхті.

ПОСЛИ ЗАДОВОЛЕНІ.

ВАШИНҐТОН. — Посли і сенатори дуже задоволені з закритої сесії конґресу. Кажуть, що за короткий час доконали великих діл.

ЗАЛІЗНИЧНИКИ ПРОТИ ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ.

ШІКАҐО. — Залізничі юнії розпочали завзяту кампанію проти плянованої нової знижки заробітних платень. Залізничі компанії хочуть обнизити ті платні на 12 і пів проценту, хоч недавно зменшено їх на 10 процентів.

СТАБІЛІЗУЮТЬ ДОЛЯР.

ВАШИНҐТОН. — З Лондону доходять ріжні вісти в справі стабілізації доляра, про що дебатують на Світовій Економічній Конференції.

Президент Рузвелт заявив, що в Лондоні не може статися щодо доляра нічого такого, що не одержалоб попереднього одобрення Вашинґтону. Інакше всякі рішення були би необовязуючими.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ГІТЛЄРА.

ДІТРОЙТ. — Підчас „Нешенел Конференс оф Сошел Ворк", на яку прибули понад 1,200 делеґатів, поставлено резолюцію, в якій пятнується уряд Гітлєра за „варварське поведення супроти безборонних одиниць і ґруп у Німеччині".

ЩЕ ДЕБАТУЮТЬ ПРО ПИВО.

ФРЕНКФОРТ (Кентоки). — „Ди Кентоки Корт оф Апілс" займався питанням, чи 3.2% пиво є опяннюючим. Залізниці відмовилися перевозити пиво, бо йшов на них наступ, що це є нарушенням прогибіційних законів. Апеляційний суд потвердив рішення повітового суду й узнав 3.2% пиво неопянюючим. Суд підкреслив, що пиво поправило мораль краю і причинилося до того, що люди краще себе почувають. Суд подав далі, що якби прогибіція була знесена, то не буде можна продукувати горівки в Кентоки і нею торгувати, коли стейт захоне далі лишитися сухим.

КОМУНІСТИЧНИЙ ПРАПОР НА ЦЕРКВІ.

В ночі на 1. травня ц. р. Василь Благий, фризієрський челядник з Рогатина, вивісив на церкві у Вербилівцях червоний прапор. Коли злазив з церкви, постигла його ще на даху кара божа, як кажуть місцеві люди, бо посовгнувся і впав на бляшаний дах. Наслідком голосного стукоту прибігла громадська варта і зловила його таки на даху, бо не міг уже злізти. Спільник Благого, один жидок з Рогатина, що стояв на сторожі під церквою, втік, лишивши „товариша" на даху. Селяни стягнули комуніста на землю і всипали йому порядно, щоби більше не лазив на церкву, а поліція відставила його на другий день до слідчої тюрми в Бережанах. Дивно тільки, що Жиди не вивісили червоного прапора на свою божницю; чейже було їм ближче та лекше, а пішли аж на село, на церкву.

ЖЕРТВА РЕДУКЦІЙ.

До дирекції залізниць у Станиславові зайшов зредукований бувший службовець цієї дирекції та зажадав, щоби його допустити до през. Волкановського. Коли його не хотіли впустити, зчинив бешкет і сказав, що дирекція йому — королеви Перу — винна 80,000 долярів. Службовця Д. тому два роки зредукували і він заробляв на життя приватними лекціями як лінґвіст. Голод і нужда довели нещасного до нервового розстрою та божевілля.

ДИТИНА ЗРАДИЛА ВБИВСТВО ПО 8 РОКАХ.

В громаді Калараш у Бесарабії вбито 1925 р. купця Ківу Комана, а його товариша Сімона Профіса лише тяжко ранено. Вбивникам дісталося в руки всього 500 левів. Досі не можна було розслідити, хто вбив Комана. Припадок хотів, що вбивника викрито. Жандармський плютоновий Константин Мітіка перебрав команду. На інспекційній подорожі заночував він у селі Урсарі, в селянина Пілата Арапа Али. Перед спанням забавлявся плютоновий з пятьлітнім хлопчиком господаря. Дитина розговорилася й оповіла, що тато казав, що Александер Мардаре вбив чоловіка. Плютоновий заарештував того Мардаре. З переполоху Мардаре признався до вбивства Ківи Комана й назвав іще й своїх товаришів, котрих зараз заарештовано.

ЧОТИРИ РОКИ З ТРУПОМ В ОДНІЙ КІМНАТІ.

В Атенах (Греція) помер цими днями власник банку, д-р Фоґазаріс. В завіщанні записав він ціле своє майно пасербови, при чому застеріг собі, що тіло його мають забальсамувати й покласти в окремій домовині поруч покійної дочки. Перед чотирма роками померла Фоґазарісови дочка, яку він просто боготворив. Коли вона померла, батько казав її забальсамувати, зложити в домовину зі скляним віком і поставити у своїй кімнаті. Так перебув він з покійною чотири роки, пересиджуючи поруч неї кожну вільну хвилину. Тепер після смерти не хоче з нею й надальше розстатися і просить у завіщанні, щоби його не розділювати з дочкою.

МАТЕРН ЗҐУБИВСЯ.

В Номі (Аляска) занепокоєні долею американського летуна Матерна, який вилетів з Хабаровська до Ному. Він на час не прилетів. На свому шляху мав перебороти надзвичайні трудноші з причини сильного стрічного вітру, зимна й туманів, які панують на півночі Сибіру, над Берінґовим проливом та в Алясці.

тих.

ДІСТАВ ДВА РОКИ ЗА НАМАГАНЕ ВИМУШЕННЯ.

21-літній Віліям Дюк у Брендоні, який признався, що писав листи з погрозами до бувшого мейора Г. Кейтера в 1931 р., а потім до Мих. Мороза, дістав два роки в карнім заведенню в Стоні Мавнтен, коли поставлено його перед поліційним суддею Фрейзером. Дюка зловлено, коли поліція порівнала листи з погрозами, заадресовані до Мороза, з листами, які в 1931 р. діставав мейор Кейтер. При порівнуванню листів знайдено легкий відтиск пальця на однім з листів до Мороза. Цей відтиск порівнано з іншими відтисками, які мала поліція, і так слід допровадив до Дюка.

АРЕШТУВАЛИ ГРОМАДСЬКОГО СЕКРЕТАРЯ.

У селі Княже, пов. Снятин, арештували Жигмонта Волощиньского, секретаря громади й податкового інкасента, під закидом крадежі 8,000 золо-

ВІЙНА ДВОХ ГРОМАД.

Громадяни сіл Ганьківці і Балинці, пов Коломия, ведуть зі собою спір за межі сусідних піль. Недавно 22 господарі з Балинець на знак труби рушили з колами та ножами в руках проти Ганьковець. Нападені боронилися завзято, але вкінці на побоєвищі лишився труп Василя Франчука з Ганковець, а Г. Терлецького Балинчани взяли в неволю і тяжко побили. Всі переможці станули перед судом у Коломиї.

НЕЩАСНЕ КОХАННЯ.

19-літня Станислава Гофманівна, дочка столяря, що занята була як помічниця в фірмі „Сармація" у Львові, закохалась у 31-літнім поручнику. Коли довідалася, що поручник кохається ще в двох інших дівчатах і коли одна з них зажадала від Гофманівни, щоби зірвала з поручником, вона зірвала з ним. Пізніше, хоч уже мала вийти за якогось лікаря, навернулася до поручника. Коли знову одна з суперниць стала відгрожуватися Гофманівній, вона кинулася під поїзд біля білогорського ліса. Колеса льокомотиви відрізали Гофманівній обі ноги. Її забрали до шпиталю.

НЕБЕЗПЕЧНО МАТИ ГРОШІ.

В Долішніх Станівцях (Буковина) вдерлася банда шістьох замаскованих і узброєних револьверами й стрільбами людей опівночі до заможного господаря Кирила Кончука, що мешкає в середині села. Господаря і його рідню побито й позвязувано. Бадити поперешукували хату й знайшли 25 тисяч левів. Забравши гроші, грабіжники втікли. Тимчасом хтось повідомив жандармерію, котра явилася на місці. Жандарми зачали здоганяти грабіжників. Зчинилася стрілянина. Наостанку вдалося грабіжникам скритися в темній ночі. Їх пошукує жандармерія.

СКІЛЬКИ В ПОЛЬЩІ НЕЧИННИХ ФАБРИК.

У березні було в Польщі нечинних 1,056 фабрик, між іншими 168 прядівель і ткалень, 10 гарбарень, 201 тартаків, 5 броварів, 24 млини та 11 рафінерій нафти.

БОЖЕВІЛЬНІ В ПОЛЬЩІ.

Число божевільних у Польщі зросло в останньому році з 13,286 до 14,414. Найбільший процент хорих на умі припадає на західні воєвідства (49 проц.), найменше на воєвідства східні (ледви 2 проц.). Пояснюють це між іншим недостаточною евіденцією на сході. Звертає увагу теж велике число умово хорих Жидів, а саме 22 проц.

ДУШОГУБСТВО.

Підчас святкування роковин панщини в Задуброві, пов. Снятин, прийшло до бійки між Василем Крижанівським і Степаном Тофаном. Крижанівський штовхнув ножем Тофана так сильно в груди, що той згинув на місці. Душогуба арештовано.

ФРАНЦІЯ ЗНОВУ НЕ ПЛАТИТЬ БОРГУ.

Остаточно виявилося, що Франція і цим разом не заплатить чергової рати своїх воєнних боргів Злученим Державам. Як відомо, Анґлія заплатить 10 міліонів долярів, що складає 13% її суми чергової сплати Америці. Америка вже погоджується на нові переговори з Анґлією в справі ревізії міжнародніх боргів.

НЕЩАСНЕ КОХАННЯ.

Любовна траґедія розігралася в Богородчанах. Донька місцевого адвоката, Елеонора М., кинулася до глибокої керниці, звідки її добули і відставили в безнадійному стані до шпиталю. Вона залюбилася в приватному урядовці, Карлі Д. зі Станиславова, що є Жидом, але родичі не позволяли на їх вінчання, хоч він хотів вихреститися.

АНАЛЬФАБЕТИЗМ У ФРАНЦІЇ.

Французька Ліґа для поборювання неграмотности у Франції ствердила, що 15 проц. населення Франції не вміє ні читати ні писати. Анальфабетизм українського народу в Галичині доходить, як відомо, до 35 проц.

ХТО МАЄ 17 ЛІТ, МОЖЕ ХОДИТИ ДО КІНА.

Швайцарська влада приготовляє заборону, на основі якої не вільно дітям понижче 17-го року життя ходити на кінові вистави. Можуть ходити лише на спеціяльні діточі вистави, на які дозвіл дасть влада.

КОЖНИЙ СЕМИЙ МЕШКАНЕЦЬ ПРАГИ ЖЕРТВОЮ ЕКЗЕКУЦІЇ.

Господарську кризу дошкульно відчувають мешканці чеської Праги. Свідчить про те офіціяльна статистика, яка каже, що кожний семий Пражанин є жертвою судової екзекуції. Під цим оглядом перевищає Прагу столиця Моравії, Берно, де, як каже статистика, що третій мешканець є обєктом судового екзекутора.

НІМЦІ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОВЕРНЕННЯ КОЛЬОНІЙ

ЛОНДОН (Анґлія). — Німецька делеґація на економічній конференції заявила домагання повернення Німеччині кольоній в Африці, які відібрали їй держави антанти по війні. Крім того Німці заявляють, що для розміщення надміру свого населення вони потребують також і в Европі певних територій. В першу чергу вони домагаються прилучення до Німеччини всіх німецьких територій, які мають утворити одну неподільну німецьку державу.

Лише при таких умовинах, кажуть Німці, можна сподіватися економічного відродження Німеччини та цілого світа, а разом з тим і мирного розвитку Німеччини. Інші держави здивовані таким домаганням Німеччини, бо лондонська конференція є виключно економічно-фінансовою конференцією й не може розглядати ні політичних питань, ні територіяльних, чи взагалі дебатувати над зміною мирових договорів.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПЕРЕЙШЛА ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Нарешті міжнародня конференція розпочала ділову працю. При конференції утворено дві комісії: економічно-торговельну й фінансову. Кожда з цих комісій поділилася на кілька підкомісій, яких завданням є виробляти певні пляни й представляти їх на обговорення своїх комісій та цілої конференції.

Таким чином тепер до праці прийшли фаховці економічно-фінансових справ та знавці, яких на конференцію прислала кожда держава, що бере в ній участь. Фінансова комісія поспішає виробити якнайскорше плян стабілізації валют усіх держав. Стабілізація має бути тимчасовою, на час конференції, а потім постійною.

Всі признають, що нестійність валют ріжних держав витворює хаос і непевність у міжнародній торговлі, а це дуже тяжко відбивається на цілому економічному життю всього світа. Тому стабілізацію валют уважають першим завданням у програмі відбудови світового економічного життя.

БІЙКА В АВСТРІЙСЬКОМУ СОЙМІ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Підчас засідання сойму Долішньої Австрії прийшло до бійки між послами фракції національ-соціялістів та іншими. Націоналістичний посол Гофінґер у своїй промові заявив, що соціялісти підчас народніх заворушень спалили в 1927 р. судову палату у Відні. На це соціял-демократичний посол Шнайдмандль закричав з місця, що соціялісти не є такими підпалячами, як націонал-соціялісти, які підпалили в Німеччині будинок парляменту й тепер утворили з цілої Німеччини тюрму, куди хочуть запроторити й Австрію.

З цієї сварки двох послів почалася загальна сварка й бійка в соймі. Соціялісти, разом зі своїми постійними ворогами, християнсько-соціялістичними послами, почали бити націонал-соціялістів. У бійці брали участь навіть пастори, члени християнсько-соціялістичної партії. Націонал-соліcти з криками „хай жиє Гітлєр, наш лідер!" змущені були покинути салю засідань.

ЖАЛОБА З ПРИВОДУ ВЕРЗАЙСЬКОГО МИРА.

БЕРЛІН (Німеччина). — В річницю підписанна Верзайського мира, 28 червня, на всіх державних інституціях будуть вивішені прапори на пів щогли. Уряд закликає всіх людей у Німеччині зробити в цей день те саме на знак жалоби, що Верзайський мир заподіяв Німеччині величезне лихо, з якого вона не може увільнитись ось уже чотирнацять років.

БОЙКОТ НЕ ЗАШКОДИВ НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Урядові звідомлення про міжнародню торговлю за травень показали несподівано для багатьох, що, не зважаючи на бойкот, який Жиди повели проти німецьких фабрикатів у цілому світі, зовнішня торговля Німеччини показала збільшення на користь вивозу з Німеччини на 11%.

ЛАТВІЯ ПРИМИРИЛАСЯ З НІМЕЧЧИНОЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Латвія заявила Німеччині, що вона недопускає бойкоту на німецькі фабрикати в своїй державі, не допускає також аґітації проти Німеччини, виновних у бойкоті та в протинімецькій пропаґанді ставить перед суд. Тому Латвія просила Німеччину знести заборону на довіз латвійського масла до Німеччини.

Експорт масла до Німеччини є найголовнішою галузю латвійської зовнішньої торговлі. Заборона Німеччини на довіз цього масла яку зробив уряд кілька тижнів тому, дуже тяжко відбилася на економічному становищу Латвії.

НОСЯТЬСЯ З ГАБСБУРҐАМИ.

БІЛГОРОД (Югославія). — Тут перебуває брат бувшої австрійської цісаревої Зити, Сикстус. Він веде переговори з королем Александром про привернення Габсбурґам австро-угорського престола. Кажуть, що цю комбінацію підтримує Італія й навіть Чехословаччина, за згодою Франції, бо вони сподіваються покласти таким способом кінець намірам обєднати Австрію з Німеччиною.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.0
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1858.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ЦІХУЄ ОСВІЧЕНУ ЛЮДИНУ

Ґовернор Полард говорив до тих, що покінчили науку в „Юніверзіті оф Вірджінія", про те, по чім пізнати дійсно освічену людину.

Він підкреслив, що проблєма цивілізації — це проблєма кооперації. Найбільшими добродіями людскости вважає він тих громадян, котрі є здібні працювати разом з іншими для загального добра. А коли хто не є здібний до того, щоби з іншими працювати, цей не є дійсно освіченою людиною.

Бо, говорив ґовернор, треба освіченій людині знати, як зужити набуту нею освіту. Освічена людина не повинна спішитися з висновками, а приходити до них по розвазі. Вона не повинна бути упередженою. Їй треба знати, що на науку ніколи не є запізно. І треба їй бути толєрантною для тих, що мають інші від неї погляди, та знати, як працювати разом з іншими для спільної цілі.

Освіта людини не є закінчена, коли людина не вміє жити зі своїм окруженням. Бо вартість людини є залежна дуже часто від її відносин до інших, від того, чи вона може працювати в гармонії з іншими. Індивідуаліст може бути великим мислителем, але звичайно він осягає дуже мало.

Оттаку науку передав ґовернор Полард молодим студентам, що набралися освіти в університеті й вибираються тепер у світ шукати долі. Отсі слова передав ґовернор студентам як вказівку, як треба їм у житті поводитися, щоби мати успіх. Це є спосіб, якого, на його думку, повинні освічені обовязково держатися, якщо хочуть, щоби суспільне життя стало кращим, щоби людям краще жилося. Бо на те люди набираються освіти, щоби самі вміли розумно жити і щоб давали приклад іншим, котрі не мали нагоди такої освіти набути, як треба в житті поступати, щоби змагання одиниці, громади чи народу увінчались успіхом.

Колиб ми ту науку ґовернора признали слушною, то прийшлось би нам заразом ствердити, що ми, Українці, є ще дуже позаду з правдивою освітою. Ще є в нас назагал дуже багато людей з покінченими високими школами, але без правдивої освіти, коли під тою освітою розуміти дійсне відчуття потреби справжньої кооперації для загального добра. Бо якби те відчуття було, тоді й наше життя в Америці поплилоб іншим руслом. Було би воно живіше, культурніше й видатніше. Тому не зашкодить нам запамятати собі погляд ґовернора Поларда про характеристику освіченої людини. З практичного боку він для нас дуже цінний.

БОРОТЬБА З МОЛОДЮ.

Характеристичним явищем українського життя в Галичині — є боротьба партій з молодю.

Так, боротьба з молодю! Проти молоді, як проти такої — пишеться картаючі статті в пресі деяких партій, спеціяльні висланці партій їздять по провінції, щоби викрити й осудити „анархізм" молоді, збешштати молодь за відмову брати участь в маніфестації „Молодь Христови" і т. п. В чім річ?

Річ у тім, що в краю **назріває нова політична течія,** яка не задоволена з істнуючих уґруповань, яка бажає оформитися в партійні рямки й яка, як всяка нова течія, річ природна, — знаходить найвірніших адептів якраз у молоді. Деж причина розходжень між молодю й „старими" (під старими розумію деякі політичні уґрупування)?

Отже передовсім в **области культурній.** Старі, напр., (коли це католики) виклинають Шевченка — як анархіста, виклинають Франка — як атеїста, проклинають козаччину — як бунтівників і „різунів", і навіть неґативно ставляться до недавньої визвольної боротьби, називаючи (як напр. в Новій Зорі" д-р О. Назарук) українську наддніпрянську армію, що боролася з большевиками, бандитами й погромщиками... **З тою неґацією всіх наших традицій — молодь не солідаризується й це перша причина розбрату між „старими" й молодими.**

Дальше — **справи церковні.** Теперішня молодь є далеко більш релігійно настроєна, ніж, скажім, молодь початків XX віку, вихована на безвірницькім соціялізмі. „Старі" повинні би були з того тішитися, що, скажім, офіційно студентський конґрес зголошує свій акцес до релігії й своєї церкви. Але, не зважаючи на те, „старі" пятнують молодь безбожниками... Чому? Тому, що молодь не хоче, напр., іти слідами епис. Хомишина й не хоче, щоб церква давала себе надуживати в інтересах якоїсь одної укрїнської партії, ще до того явно капітулянсько настроєної... Звідси, м. і., виник і конфлікт в справі маніфестації „Молодь Христови". Нема сумніву, що **молодь охоче взялаб участь у цьому святі, колиб воно було церковне тільки, або загально національне.** Але — сталося так, що разом з найвищим достойником нашої церкви приймав дефіляду голова одної партії, яка на другий день проголосила, що безчисленні маси селян складали пошану не тільки свому архипастиреви, але й такій, а такій партії! Щож дивного, що **молодь,** яка з тактикою тої партії ніяк не солідаризувалася, **відмовила дефілювати перед головою тої партії й не дала себе затягнути до цеї чисто партійної маніфестації; не хотіла, щоб одна партія надуживала церковного авторитету для своїх вузькопартійних ґешефтів...**

Дальше, **політичний момент.** Істнуючі партії в краю розкладаються. Заблукані в лябіринті парляментаризму, фактично скасованого в цім краю, замертвіли в своїх перестарілих політичних теоріях, — демократичні партії в Галичині никнуть так, як у цілій Европі. Не вміючи сказати свого нового й сильного слова масам, або виставити яскраву програму, плентаються вони в хвості подій, пристосовуючись до них, як уміють, перемінюючи орієнтації — раз на большевиків, раз на кого іншого, раз на „братський соціялізм" ППС (соціялісти і радикали) чи на II або III Інтернаціонал, — бояться вони проголосити отверто гасло: „на власні сили", бродючи шляхом непотрібних компромісів, без ціли, без напрямку... Що дивного, що за ними не хоче йти молодь?

Не виробила вона собі ще ясних ідеалів і тактики. Але вона знає вже, **чого вона не хоче,** і це теж уже багато.

А „старі", замісць усвідомити собі грізну ситуацію, замісць заопікуватися молодю, піти до неї, зрозуміти її, втягнути до праці — обмежуються Христовим походом проти „безбожницької", „анархістичної" й ще якої молоді, думаючи криком заглушити нову течію, привести до себе молодь самою апеляцією до свого авторитету...

Наша еліта в краю є хвора. І лише тоді, коли вона зрозуміє це, коли второпає, що для сповнення нових завдань треба нових людей і нових метод — лише тоді поведе вона за собою молодь; а не тоді, коли **екс-катедра** гремітиме проти нового духа в тій молоді.

Ще ніколи ніяких еретиків не наверталося їх виклинанням; ще ніколи ніяка еліта не затримувала проводу над нацією, консервуючись у старих методах. Наш час вимагає радикальної зміни політичної атмосфери. Коли її не переведуть старші, — то це зроблять молодші.

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ В АМЕРИКАНСЬКІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ

Велике американське музичне видавництво "Witmark Educational Publications" взяло від професора Олександра Кошиця цикль українських пісень, в його обробці для хору, для видання в анґлійській мові.

На чолі художньої музичної справи цього видавництва стоять американські композитори: Richard Kountz, J. Watson та директор індіянапольської Arthur Jordan Conservatory of Music, Max T. Krone. Останній є не тільки музика, але й поет, який робить переклади музичного тексту на анґлійську мову та підкладає його під музику.

Ця трійця композиторів від самого початку появи в Америці Українського Національного Хору стала великою приклонницею музичного таланту проф. О. Кошиця, як хорового дірігента, інтерпретатора й аранжера української пісні. Тепер вони зробили через М. Крона пропозицію проф. Кошицеви дати для видання в анґлійській мові цикль українських пісень в його обробці для хору. Принявши цю пропозицію, проф. Кошиць поставив собі метою охопити в цьому циклю (наскільки можливо) всі галузі пісенної творчости українського народу: пісні історичні, колядки, веснянки, канти релігійні, пісні любовні, побутові, жартовливі, козацькі і т. д. Для більшого зрозуміння пісенного матеріялу, проф. Кошиць додає до кожної пісні пояснення, описуючи не тільки характеристику пісні, але й ґенезу її походження в звязку з історичними датами, коли це потрібно, а також подаючи відомости з історії й побуту України, так, що в американського співака, чи дірiґента, виникає повна уява про Україну та її нарід, уява, зігріта й освітлена музикою пісні. Таким робом утворюється новий, дуже цінний, найбільш активний, пропаґандитивний український матеріял в анґлійській мові.

В цьому відношенню проф. О. Кошиць після праці з своїм Національним Українським Хором стає знов на туж позицію музичного піоніра й пропаґатора української ідеї серед чужинців, але цим разом уже в анґлійській мові й працею самих американських хорів через композиції проф О. Кошиця.

Взявши на увагу, що одною з Educational-Problems видавництва Witmark & Son є постачання музичного матеріялу не тільки для широких хорів, але й для консерваторій, університетів та „гай-скулс", то українські пісні О. Кошиця, разом з відомостями про Україну та її нарід поширяться серед тисяч молодого американського покоління й зостануться в його душі назавше, з міццю молодих вражінь, які не кидають чоловіка до смерти. Цим способом українські пісні увійдуть в програму музичного виховання американської молоді. В Arthur Jordan Conservatory of Music (Indianapolis) ці твори виконувано на концертах сезону 1932—1933 року; тепер знаходяться вони в більшій скількости програм наступного навчального року.

Колись про Українську Капелю О. Кошиця писала европейська критика: „От найкращий спосіб пропаґанди: бо коли брошур ніхто не читає, промов ніхто не слухає, на мапи ніхто не дивиться, то пісня сама за себе говорить..." Так і тепер, до тогож способу пропаґанди треба причислити й оце нове видання українських пісень О. Кошиця в анґлійській мові. Додамо від себе, що це є не тільки перший в історії української музики факт, а взагалі перший факт в історії загальної музики, коли українську пісню друкує в чужій мові чуже видавництво і для чужого вжитку.

В перший цикль увійшли двацять пісень. Пісні будуть видані з українською вінеткою на окладинці. Перший випуск появиться на американському книжковому ринку вже з початком наступного шкільного року.

В. К.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

о. Д. П., Бронкс, Н. Й. — Якщо читаєте наш орґан, то повинні були завважити, що ми вже кілька разів просили не подавати дописів про того роду відчит, який був у Вас, бо про нього вже було й так багато дописів. І звертали ми увагу, що не можемо оголошувати осібно такі збірки з хрестин, забав чи навіть панахид, які не виносять принаймні 5 дол. А Ваша посилка з панахиди виносила $2.08. Думаємо, що вистарчає, коли Вам переслано на це посвідку. Бо годі вимагати, щоби це ще було осібно друковане в 20,000 примірниках „Свободи". І не мішайте відчитів з богослуженнями.

Славний староримський письменник, автор численних комедій, Плявт (254—184 перед Христом), ніколи не пив вина, коли приятелі хотіли його частувати, а також у хаті не терпів алькоголю. Коли його приятелі спитали, чому так ненавидить вино, він їм коротко відповів:

— Вино, то великий хитрун, що успішно бореться з чоловіком і насамперед відбере йому владу в ногах, а потім у голові...

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Тов. Запорозька Січ, від. 385, повідомляє, що піврічний мітінґ відбудеться в середу, 21 червня, в ґалі У. Д. Просвіти, 700 Джексон Ст. Н. Е. Буде звіт делегата і багато інших справ. Обовязком є усіх членів прибути на цей мітінґ. — О. Шабатура, предс.; О. Козак, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Кнут Гамсун.

В ПРЕРІЯХ

Ціле літо 1887 року працював я на величезній фармі, в долині Червоної ріки в Америці. Крім мене було там ще два Норвежці, десять чи дванацять Ірляндців, один Швед і кілька Єнків. Разом було нас двацятеро людей, що працювали в тій невеликій секції — частина з соток робітників, занятих на фармі.

Зелено-жовті прерії простиралися безмежно, наче море. Не видко було хатини крім наших власних стаєн і буд до спання; не росло тут ні дерево ні хащ, ніщо — тільки пшениця і трава, куди оком доглянеш. Не було тут і цвітів, лише подекуди визирали серед пшениці жовті китиці дикої гірчиці, одинокої цвітки тих просторів. Закон забороняє животіння цій ростині, тож ми виривали її з корінцями, звозили домів і палили.

Птиця тут не буяє у воздусі, не слідно іншого життя крім хвилювання пшениці на вітрі, а одиноким звуком, який ми чули, був невмовкаючий ніколи голос міліонів стрибунчиків — одинокий спів прерій. Як лиш приїхав до нас віз обіздом, лягали ми на животах під ним, щоби бодай підчас їжі нарадуватися так пожаланим холодом. Деколи пекло сонце невблагано. На собі мали ми тільки капелюхи, сорочки, ногавиці та чоботи, нічого більше; але й годі було мати ще що, бо можна було стопитися. Коли часом роздерлася сорочка при роботі, сонце пекло крізь дірку, творячи рани на тілі.

В часі збору пшениці працювали ми по шіснацять годин денно. Десять жниварок жали одна за одною, день-у-день на тімсамім полі. Коли один чотирокутник зжато, переїздили ми з машиною на другий і клали його також. І так дальше і дальше — десять людей поступали за машинами, вяжучи снопи. А на коні з револьвером у кишені й оком на кождім місці сидів наставник, наглядаючи нас. На день утомлював два коні. Коли що попсувалося, напр. трісла машина, наладжував, або велів відставляти домів. Часто випадало йому їхати кудись далеко від нас, а що доріг ніяких не було, то мусів кругом крутитися серед пшениці, аж коні вкривалися піною.

Як настав вересень і жовтень, була ще велика спека в день, зате ночі були дуже студені. Чи раз примерзали мо порядно? А особливо спання було нам все замало; бувало й так, що буджено нас у третій досвіта, коли ще зовсім було темно. Нагодувавши коні і себе, їхали ми добрий шмат дороги на призначене нам місце до роботи, а щойно тоді, як розвиднілося, ми могли бачити, що маємо робити. Розкладали ми вогонь на стіжку пшениці, щоби розтопити оливу, якою мащено машину; при цій нагоді самі огрівалися дещо. Однак це тревало всього кілька мінут, бо треба було сідати на машини.

Не святкували ми ніяких свят; неділя схожа була на понеділок. Зате в часі слоти, коли не було що робити, засідали ми в буді, влаштовували собі „касино", балакали і висиплялись.

Був з нами один Ірляндець, який мене від самого початку дуже зацікавив. Господь знає, чим він передше занимався. В часі слоти лежав, читаючи повісти, які спроваджував собі. Був це стрункий, гарний, около трицятьшістьлітний мущина, говорив приємно, а вмів також по німецьки.

Прийшов на фарму в шовковій сорочці та завсіди працював у шовкових сорочках. Як тільки одна подерлася, надягав нову. Не був ємкий у роботі, не посідав „дару", однак був інтересний.

Звався Еванс.

В обидвох Норвежців не було нічого надзвичайного. Один з них утік, не можучи подужати в праці, другий витревав.

В часі молочення старалися ми про місце якнайдальше від машини. Курява, полова, пісок сипалися наче сніжна метелиця з усіх її щілин і лопат. Пару днів був я в самім огні, потім попрохав наставника, щоби переніс мене кудинде. Він згодився. Дав мені гарне заняття в полі, де я мав бути при ладуванню возів. Не забув оказаної йому мною таки ще на початку ввічливости.

А було це так:

Я мав мундурову блюзу з блискучими ґудзиками, яка осталася мені ще з часів, коли я був трамваєвим кондуктором у Шікаґо. Та блюза і ці напричуд блискучі ґудзики сподобалися наставникови, який був справдішним дітваком на точці строю; цього тут у преріях не стрічав я майже ніде. Одного разу заявив я, що йому радо дам блюзу; хотів мені за неї заплатити і питався, скільки жадаю, однак я жертвував йому її безінтересовно, тож він заявив, що є мені вельми вдячний. По скінчених жнивах, замітивши, що я не маю в чім їхати, дав мені за неї іншу, зовсім майже нову блюзу.

З того часу, коли моя робота полягала на накладанню пшениці на вози, нагадую собі дну пригоду.

Моїм товаришем у роботі був Швед у великих чоботах, з холявами на ногавицях. Ми мали спільно ладувати. Йому робота прямо горіла в руках, годі було настарчити йому снопів. Наганяв мене заедно та наганяв, аж це стало мене вкінці сердити, бож я старався робити, що змога.

Кожда купка пшениці складалася з вісьмох снопів; звичайно бралося по одному на раз і подавалося на віз — я почав брати по чотири. Закидав його снопами і прикрив ними. Та ось в однім такім ладунку, який я післав Шведови, була гадюка, яка й зсунулася йому до холяви чобота. Знечевя чую прошибаючий крик і бачу, як Швед зіскакує з воза, а з одної холяви вистає йому темно цяткована гадюка. Не вкусила його, а при зіскакуванню висунулась йому з чобота і неначе блискавка помчала в поле. Пустились ми на здогін за нею, та годі було її подибати... Коні, запряжені до воза, тремтіли переполохані.

Тоді заключили ми умову, що відтепер робитимемо з більшим поміркованням і що я буду йому подавати лише по одному снопови на раз, як давніше. Так ми орали і сіяли, косили та збирали сіно, жали і косили пшеницю — нарешті, покінчивши, мали діставати заплату.

Веселі на душі, з грішми в кишені, пустились ми до найближчого в преріях місточка, щоби сісти на залізницю, яка мала нас завести на схід. Наставник товаришив нам, одітий у блюзу з блискучими ґудзиками; хотів випити з нами на прощання.

Хто не брав участи в такім прощанню юрби робітників, цьому годі уявити собі, яка то буває страшна пиятика. Тому, що кождий ставить свою чергу, випадає по двацять чарок на голову. Але помилявся б той, хто думав би, що на тім кінець; між нами були джентельмени, що хотіли ставити по пять черг. А хай Господь сохранить господаря „стору", який хотів би унеможливити таке надужиття! Його зараз викинули би зпоза ляди. Така ватага літних зарібників нищить усе, що їй стає на дорозі — вже при пятій чарці накидає свою власть і від тої пори править у шинку, як сама хоче. Місцева поліція є безпомічна, тож скомпановується з ватагою та пє разом з нею. Йде гра, бійка, крики — принайменше зо дві добі з черги.

Для себе взаїмно були ми дуже сердечні. Протягом літа бувало всіляко з тою нашою любовю, але тепер, при розлуці, забувалося про все. В міру пиття ширшали нам серця; ми частувалися майже падаючи з ніг, а почування наші кидали нас взаїмно в обійми. Кухар, який був старою, пригорбленою людиною з жіночим голосом та не мав заросту, звірився переді мною серед щикавки, що й він є Норвежцем, а причиною, задля якої не дався пізнати, була загальна погорда Єнків для Норвежців. Часто-густо чув, як балакав я про нього з Вальдресеном у часі обіду, розуміз кождісенький слово, однак тепер хай то піде в забуття, бо ми оба ковзарлюги. І він „уродився з гордих синів старої Норвеґії" в Жаві 22 липня 1845 року. Тому повинні ми стати друзяками і партнерами, поки в устах наших гомонить норвезьке слово. Серед обіймів в заприсягли ми собі з кухарем досмертну дружбу. Всі стискалися, майже душачися в залізних обіймах, та гуляли з утіхи.

Починалося звичайно питанням:

„Що будеш пити? Тут нема нічого відповідного для тебе!"

По тім ішли ми самі за ляду, глядаючи чогось найсмачнішого, забирали з найвищої полиці прекрасно етикетовані фляшки, які стояли там тільки для прикраси, наливали і випивали, платячи страшні суми.

Еванс був найгірший. Його остання шовкова сорочка подобала на лахман, її ясні краски заблякували від сонця і дощу, а рукави були неможливо підрані Але й він з достоїнством зажадав черги. Виглядав, наче володар цілого вишинку, ба! цілого світа. Ми, інші, платили за чергу кругло по три доляри. Еванс запитав, чи не міг би дістати пару черг по шість долярів. — У цій нужденній буді — говорив він — нема нічого достойного в тих, в чім товаристві я тут знаходжуся. Тоді якраз сходили з найвищих полиць отсі особливші фляшки.

З незрівнаною сердечністю викликав мене на бік, стараючись намовити, щоби я з ним мандрував у ліси Вісконсіну, де би ми цілу зиму рубали дрова на паливо. Коли тільки забезпечить себе в нові сорочки, пару сподень і кілька нових книжок, то поманджає в ліс, — оповідав — і оста-

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

REV. KOVALCHYK'S PLAN DISCUSSED.

In reply to Rev. Kovalchyk's article about the organization of young Ukrainians, may I, as one of the young Ukrainians, present my viewpoint. Rev. Kowalchyk advises and urges all young Ukrainians and Ukrainian clubs to join the League of Young Ukrainian Clubs. Let us grant Rev. Kowalchyk one thing that perhaps a League of this type is necessary to young Ukrainian life. This League of Young Ukrainian Clubs of which Rev. Kowalchyk writes, is, I believe, of the orthodox faith and is affiliated with a certain church in America. By urging all the Ukrainian youth to become members of this League, Rev. Kovalchyk takes it for granted that we are all of the same faith, have the same ideals and are content to abide by the same set of rules. If this were true, there would be no organization problems. However, the one thing necessary not only to the creation of a new organization but to the development of an old organization is a common basis for its members to stand upon. Will this League provide this common basis? Because it is already affiliated with a certain church, what are all the Ukrainians who are of a different faith to do? Or those who are not interested in joining religious orders? Let us suppose for one instant that this League is a Catholic organization. Would Rev. Kowalchyk send his children to the convention and urge them to become members?

Therein lies the answer to our question how can young Ukrainians organize on a common basis without religious or political differences. The common basis, I think, is the Ukrainian National Association, because the U. N. A. has one advantage over the League: that one must not be of any particular faith or belief to become a member. **It is a national organization for Ukrainians.** Each branch of the U. N. A. may have its own opinions about politics, religion, education, sports, social work, but as long as it abides by the rules of the U. N. A., their faith or beliefs will not be questioned.

In conclusion I would say that Rev. Kovalchyk need not worry over the fact that there are quite a number of Ukrainian clubs that do not belong to the League. They will not break up for that reason, as he very direly predicts. If they do not become affiliated with some many-branched organization in the future, they will in all probability make good independently. We should be content that at least our young people have started to organize and are making some progress. There is such a wide scope of Ukrainian clubs to join that among them we young people should be able to find at least one in sympathy with our individual beliefs and ideals. The thing to do is organize and act, not create petty arguments as to why one should belong to this organization and not that one. Some day in the future, when our young Ukrainian clubs will become as strong as those our fathers have built, then we can think of uniting the Ukrainian youth into one great association.

Mary Ann Bodnar.

Змучений працею.

— Ви виглядаєте якісь такі змучені.

— Це ніяке чудо. Гадаєте, що то легко носити залізні шини?

— А скільки ви їх уже поносили?

— Ще ніодної. Завтра починаю цю працю.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

З життя громади.

Наша українська громада задалеко віддалена від осередка нашої іміґрації, а та віддаль спиняла й спиняє наш розвій. Тому багато з тутешніх громадян жиють іще цим самим життям, з яким тут приїхали тому 40—50 літ. Коли край майже зовсім вилічився з язви кацапства, то тутешні громадяни, особливо з Лемківщини, дальше ще нидіють у багні кацапства. А в інших громадах Лемки є свідомими українськими патріотами. Але, не зважаючи на всякі перепони, ідея українська йде нестримно вперед.

Вичитали ми недавно в „Свободі", що делеґат з ОДВУ вибирається обїжджати українські громади. Нас поминено, бо задалеко.

Недавно обїжджав українські громади ґенерал Сікевич. До нас не заїхав, бо задалеко. Аж п. Авраменко відважився приїхати. Та його школа числить тут тільки коло 40 танцюристів, а могла би числити найменше 150.

Найбільше забрали нам молодіжи чужинні школи й далі забирають, а то через байдужність деяких батьків Українців і несвідомість Лемків. По скінченню такої школи дітей записують у клюби, де їм імпонують урядженням, орґанізацією, дисципліною. Звідти нема вже сили, щоби повернути їх до свого гнізда. Ми бідні, а більше недбалі, й тому не маємо що дитині показати. Хіба ґалю під церквою. Тому саме бережім тут нашу українську культуру, а особливо пісню, танок, бо вони ратують нам нашу молодіж. Ріжні є погляди на п. Авраменка, а я скажу від себе, що він затримав сотні, а то й тисячі нашої молодіжи в українськім гнізді, й уже в тім є велика його заслуга.

З приходом до нашої української гр. кат. парохії нового священика, о. Йосифа Ганяка, повіяло в нашій громаді іншим духом. Стануло на тім, щоби затримати в нашій громаді те, що ще є. Тому беремося до праці, щоби надігнати те, що спізнене. Ось згадаю лише про нашу роботу за останні два місяці.

За почином нашого священика 40 молодців, як дубчаків зорґанізувалися в атлетичний клюб, щоби силу розвивати й духа сталити, тай бути готовими братів з пекла большевицького ратувати. А ще 60 молодців хочемо дістати. Молодий клюб потребує помочі. Рада в раду, наша парохія влаштувала спільне свячене в неділю Томину й дала клюбови на початок 40 дол. Тим ми притягнули молодіж до спільної гостини. А це так мило було глядіти на цей наш цвіт, котрий давніше сторонив від таких сходин. Батьки аж прослезились, бачучи своїх дітей між собою на такім торжестві.

Місія, яка відбулася, причинилася теж до народнього обєднання в громаді.

Дня 7 травня завитала до нас п. Чижович з Шікаґо, розповіла зібраним на церковній ґалі про поступ будови Українського Павільону, про українське народнє мистецтво й про значіння Вистави. На жаль запізно повідомлено нас про приїзд п. Чижович і замало було часу на підготовку зборів, тому й збірка при цій нагоді принесла лише 30 дол.

Зараз за тиждень відсвяткували ми Свято Матери. Почин до цього свята дало товариство молодих пань. Здовж цілої ґалі розтяглись два довгі столи, при однім засіли матери а при другім доньки. Свято відкрив о. Йосиф Ганяк, розповівши історію цього свята та його значіння. Додав, що це свято перейшло з Америки й до нашої старої батьківщини, та що в цім дні всі доньки й матери зібрані на одній великій гостині в честь матерей. Опісля церемонієрка, панна Олена Копська, оголошувала поодинокі точки програми. Все випало гарно, а особливо сестри, панни Паращуківни, захопили всіх, коли в народнім строю зявились немов пави й відтанцювали кілька танків. Це, здається, перший раз на нашій ґалі український народній стрій і танок промостили собі дорогу. Була незвичайна радість на всіх лицях, а оплескам не було кінця. В імени матерей промовила пані Анастасія Криса.

Памятаючи заповіт нашого мученика, Тараса Шевченка, обходили ми 11 червня 72 роковини його смерти. На святочнім концерті виголосив вступне слово й реферат о. Йосиф Ганяк. Промовець передав красноріччво життєпис Тараса Шевченка, обговорив його значіння, заохотив присутних читати його твори і прямувати шляхами, що їх нам визначив наш ґеній.

Хор під проводом дякоучителя п. А. Сташка вивязався знаменито, а „Заповіт" і „Вечірний дзвін" то вже випали прекрасно.

Дуети відспівали панни Олена Копська й А. Сташко, Анна Криса й Павлина Оршуляк та Теодор Цюра й А. Сташко. На клярнеті грав А. Сташко, фортепяновий акомпаніямент виконала панна Роза Марфут. „Ой Дніпре" відспівав Стефан Цюра. Всі співаки вивязалися вдатно зі своїх роль, а присутні нагородили їх бурею оплесків.

Деклямували: А. Сташко, Анна Матолич, Катерина Дмитришин, Стефанія Гардиґайло і Мирослава Ґолдак, котра виступила в народнім строю. Всі деклямації припали публиці дуже до вподоби.

Коли прогомоніла остання пісня, „Вечірний дзвін", сказав кінцеве слово о. Йосиф Ганяк і, навязуючи до цеї пісні, згадав, що так дзвонили по всій Україні, коли спроваджували помершого Тараса до Київа, а опісля на Чернечу гору в Каневі. Закінчив о. Ганяк свою промову могутнім заповітом Шевченка: „Вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кровю волю окропіте"!

На ґали залунало „Ще не вмерла Україна" і на тім свято закінчилось. Всі розходились вдоволені, що бодай у частинці сплатили свій довг Тарасови.

Ігор.

Не ті двері.

Полісмен бачить, як нічю якийсь прохожий завзято стукає палицею до ліхтарні. Він каже до полісмена: — Чекайте, вони ще зійдуть наділ і відчинять. Нагорі ще світиться.

ЖАРТИ.

Власник камениці.

— Мусите забрати десь того пса. Моя дочка вчора співала, а ваш пес зараз почав скавуліти.

— Даруйте, одначе ваша дочка перша почала!

—o—

Мордко Корнбліт, багатий купець, здибався з товаришом із шкільної лавки, Аврамом Орштайном, що виглядав дуже нужденно.

— Ти певно в грошових клопотах? — питається багатий купець.

— Ой так! Не можу навіть купити собі одежі.

— Ходи до мене, щось собі вибереш.

Пішли. Багач вибрав один одяг і каже:

Слухай, я даю тобі цей одяг зовсім даром.

— А чи воно щось варта?

— Вір мені, я купив його не так уже давно за двіста долярів. Гадаю, що варта ще бодай сто долярів.

Орнштайн докладно приглядається одягови, наставляє штани до світла, вивертає підшевку, вкінці каже:

— Так, воно варта двіста долярів. Та я не можу його приняти, не відвдячившись якось тобі. Слухай: я продам тобі його за пятьдесять долярів.

—o—

— Може присядетеся зі мною до авта? — Каже молода жінка, що сама кермує автом, до якоїсь старенької прохожої.

— А то я пасувала би до вас, панночко! Навіщож ви купуєте авто, коли боїтеся самі їхати?

—o—

Господиня сердиться на наймичку: — Ганю, чому ти вичистила віконні шиби лише зі середини, а знадвору зовсім ні?

Наймичка: Прошу пані, я вичистила зі середини, щоби пані могли дивитися, а знадвору не мила, щоби люди до нас не могли заглядати.

—o—

Купець (до дівчинки, що прийшла до крамниці): Щож сьогодні хотіла би ти купити собі?

Дівчинка: Я хотілаб купити собі кенді, та мама казала принести мила.

неться там до весни. Потім пошукає собі знов заняття в преріях. Від дванацятьох літ ділив свій час між ліс і прерії, а так уже до цього звик, що воно йшло тим ладом уже само з себе.

Коли я поспитав, що спонукало його до такого життя, не розповів мені — як це звичайно роблять пяні — довгої, жалісної історії, лиш одним, одиноким словом зазначив: обставини!

— Які? — спитав я.

— Обставини! — повторив. І не добув я з нього вже більше нічого.

Бачив я його пізніше, вечером, у кімнаті, сумежній з шинком, як він грав у жереб. Еванс програвав. Був трохи пяний. Коли я увійшов, показав мені кілька паперців, кажучи:

— Маю ще гроші, диви!

Деякі радили йому залишити гру; один з його земляків, Ірляндець, назвищем — О'Браєн, звернув йому увагу, що тих грошей буде йому треба на дорогу. На се Еванс розсердився.

— Ні, на дорогу мусиш ти мені позичити! — сказав.

О'Браєн відказався та вийшов.

Це збентежило Еванса. Поставив усе, що мав, і програв. Зніс це зі спокоєм. Закурив папіроску й усміхаючись, обізвався до мене:

— А ти позичиш мені на дорогу?

Я був запоморечений обскурним вином з найвищих полиць, тож розіпняв блюзу та подав Евансови калитку з усім, що було в ній. Зробив я це на те, щоби йому показати, як радо позичу йому на подорож і призволив йому, щоби взяв собі сам, скільки йому треба. Глянув на мене і на пулярес. Заволоділо ним дивне зворушення — він відчинив і побачив, що це було ціле моє майно. Коли знов глянув на мене, я махнув головою. Він це хитання головою порозумів фальшиво; думав, що даю йому все.

— Спасибі! — сказав.

І на мій страх поставив мої гроші та почав знову грати.

В першій хвилині хотів я протестувати, однак дав спокій. Хай вживає собі гроші на дорогу, як йому по нутру — подумав я. — Та якби почав програвати, решту відберу йому.

Та Еванс уже не програвав; неначе нечайно отверезів, грав швидко і певно. Довіря, оказане йому в присутности стількох товаришів, переобразило його. Сидів випрямлений і мовчаливий на бочці з вина, яка йому служила рівночасно за стіл, ставляв і згортав виграні. Коли програв, ставляв подвійно; та за кождим разом подвоював ставку, аж на останку забрав усе. Потім поставив пять долярів, заявляючи, що як тепер виграє, то перестане грати.

Програв, — отже грав дальше. По якій годині звернув мені мій пулярес з грішми; в часі грання числив уважно. Сам мав тепер пачку банкнотів. Грав дальше. В тім нараз поставив усе, що мав. Шепіт перейшов між видцями, які стояли кругом і стежили за ходом гри. Еванс обізвався:

— Чи програю тепер, чи виграю — перестану.

Виграв. І встав.

— Прошу мені виплатити — сказав.

— Завтра — відповів банкир. — На нині не маю. На завтра постараюся.

Еванс згодився:

— Гаразд, нехай буде завтра.

Коли ми мали виходити, увійшло кількоро людей. Несли якісь поторощені костомахи. Це був Ірляндець, О'Браєн, котрий не хотів Евансови позичити грошей на дорогу. Якраз переїхав його залізничий поїзд, що віз пшеницю; відтяв йому обидві ноги, одну навіть високо при самім уді. Уже не жив — вийшов з шинку і в темряві попав під колеса поїзду. Тіло покладено на землі та прикрито...

Ми лягли, де хто міг; дехто таки на долівці в самім шинку. Вальдерсен і я знайшли собі в місточку якусь шопу. Рано побачили ми Еванса, як ішов улицею.

— А що, дістав свої гроші? — спитав Вальдерсен.

— Ще ні — відповів. — Я був у полі та викопав яму для нашого товариша.

Поховали ми О'Браєна за місточком у скрині, яку подибали під якоюсь хатою. Тому, що тіло було обтяте, пака показалась доволі довгою. Не співали, ні не відправляли ми молебнів, але зійшлися всі і стояли хвилю з відкритими головами. На цім відправа скінчилася.

Коли Еванс прийшов по виграні гроші, показалося, що хитрий банкир — утік. І це приняв Ірляндець з таким самим спокоєм, як усе. Мав ще багато грошей: міг купити собі білет і сорочки, сподні і книжки. Отже був забезпечений на зиму.

Ми осталися в місточку до вечера слідуючого дня і випили майже все, що було в шинку. Богато витратилися до сотика, а що не мали за що купити собі навіть білета, тож закрадалися до товарових возів, де запорпувалися в пшеницю. Однак старий, горбатий кухар, Норвежець із Жави, вийшов на тім погано. Йому повелося щасливо всунутися в пшеницю, але не міг видержати і почав своїм жіночим голосом виспівувати якісь гидкі пісні. Подибали його та викинули. Однак показалося, що мав доволі грошей, щоби купити білети навіть нам усім.

Розсіялися ми на всі сторони. Вальдерсен замешкав у якімсь місті в Мінесоті, кухар помандрував на захід над Тихий океан, — а Еванс мабуть ще до тої пори ходить у шовкових сорочках і розкидає грішми. Що літа їде на прерії, де збирає пшеницю, а на зиму мандрує в ліси Вісконсіну та рубає дрова. Таке життя веде; може воно таке добре, як кожде інше.

ЗАЛОЖІМСЯ.

(Воєнна сміховинка).

Лише раз стрілець Черевко програв заклад. Говорив він Гнатюкови, що винесе його по драбині на дерево, а Гнатюк казав, що не винесе. Потім заложилися за пачку тютюну і Гнатюк „виграв"; злетів з останнього щабля драбини! І дістав пачку.

Стрілець Черевко любить з кождим сперечатися: ти кажи, що це біле — Черевко ні — чорне! Летить ґраната над головою, Черевко своє, що то шрапнель і кожду суперечку, яка повстала, використовував, щоби зараз „заложитися".

Коли сотня пішла на відпочинок до Сокільник, прийшов наказ, що кожда сотня має вислати на телефонічний курс при команді куріня по 2 стрільців. Ціла сотня, а головно ті, що їх понатягав своїми закладами Черевко, аж відітхнула, як четар призначив до телефонічного вишколу Черевка і ще одного стрільця.

Через того стрільця передав вістун Мельник лист до десятника Флюнта, який мав вести курс телефонічний. В тім листі описав Мельник, що то за пташок той Черевко і рівночасно остерігав Флюнта, свого доброго приятеля, щоби був дуже обережний і не давсь зловити Черевкови на ніякий заклад.

Прочитав десятник Флюнт лист і подумав: „Який той Мельник дурний! Хібаж я давсяб зловити... Го, го! мене ніхто не обдурить!"

Вишкіл почався на другий день рано. До самого полудня вчив десятник курсантів, що таке дріт, ізоляція, получення, що за холера „плюс", а що „мінус", — де мікрофон і що то Морзе.

Черевко лише слухав, записував, а притім без перерви вдивлявся в Флюнта.

Аж Флюнт звернув на це увагу.

А коли курсанти розходилися на обід, — питає десятник Черевка:

— А ви чому так вдивлялися в мене, як у нові ворота?

— Мені здається — каже Черевко — що ви, пане десятник, тяжко хорі на серце.

— Га, га, га! То добре! Я на серце! Ви певно може маєте охоту і зі мною заложитись, — але я не Мельник...

— Пане десятник, — ви певно хорі на серце — і я можу зовсім сміло заложитися з вами за 15 карбованців — що докажу вам, що ви хорі на серце.

— Програєте, Черевку, бо я здоровий!

— Я певний себе — хочете, закладаймося!

— Знаєте, Черевку, — шкода мені вас, що ви такий дурний, але най буде! — Щоби вас не обдирати: закладаюся за 10 карбованців, що я на серце здоровий! Приймаєте заклад?

— Приймаю! Здоровий на серце чоловік може зовсім легко зробити десять разів „долів" і „встань" раз за разом. Ви того не зробите!

— Що? — Я не зроблю десять разів „нідер"? Хоч би зараз!

Станув Черевко з боку і командує: „долів"! „встань"! „долів"!

А десятник кидає собою приписово „долів", аж земля гуде! Раз, два, три... аж до десятьох.

— Ну і що? — питає десятник, обтираючи піт з чола.

— Я програв — каже Черевко — ви здорові. Тут маєте 10 карбованців.

Десятник Флюнт зараз сідає і пише лист до Мельника:

„...А того вашого Черевка я вже навчив розуму. Саме перед хвилею програв він 10 карбованців. Заложився, що я не потрафлю зробити 10 разів „долів"...

І ще того самого дня відіслав лист до вістуна Мельника.

А на другий день рано дістав він від вістуна Мельника таку відповідь:

„... А бодай би Ти скис зі своїм закладом! Та той драб Черевко ще перед відходом зі сотні до вишколу заложився тут з нами десятьома, по десять карбованців з кождим, що Ти зараз на другий день будеш на його приказ падати долів, хоч ти десятник а він рядовик... Ти нібито виграв 10 карбованців, але він виграв на тобі 90!..."

Десятник почіхався, але мовчав. А Черевка всетаки полюбив, бо любив дотеп.

Г. Василько.

НАЙМЕНША ДЕРЖАВА В ЕВРОПІ.

Держава з 30 автами, чотирма машинами до писання, одним фортепяном. — Нема злодіїв.

Андора це найменша держава в Европі. Лежить у високих горах Піринеях, на границі між Еспанією та Францією. Має 452 квадратових кільометрів простору й понад 5,000 населення.

Андорці вже повних дванацять століть втішаються добродійствами свободи й незалежности. Вони ці свої права заслужили собі так, що війська французького короля Карла Великого (який жив в 8-му столітті) перепровадили гірськими плаями Катальонії, коли цей король ішов воювати Маврів. Щоби віддячитися Катальонцям, Карло Великий проголосив їх незалежність.

Ця мала република є під охороною президента французької републики й еспанського епископа з Урджелю. Андорці зробили це так розумно тому, щоби ні Франція, ні Еспанія не могли проковтнути їх самостійности.

Головне місто републики дало назву всій републиці. Републикою править зібрання старих людей, що радять чотири рази до року. Президент Андори дістає річної платні 1000 пезетів і за ці малі гроші має багато праці. Й інша служба в тій републиці почасти безплатна й почесна. Одначе не може так бути, що коли кого виберуть до такої почесної служби, щоби він міг її зректися. Хоч служба почесна, вона обовязкова. Тому кілька літ два горожани не хотіли виконувати наложеної на них почесної служби. За це їх післали у заслання.

Засідання начальної ради треває звичайно 2—3 дні. До тієї ради входять делегати шістьох міст републики: Санта Джулія Борія, Андора ля Беля, Ля Масана, Ордіно, Ваніло й Ендкамп. Кожне з тих міст посилає по чотирох делегатів. Раду можна скликати й на надзвичайне засідання, а має до того право кожен горожанин, а навіть і кожен чужинець, коли передтим заплатить тисячу пезетів. **Тому нерідко трапляється, що багаті американські туристи платять по 1000 пезетів задля цікавости, щоби побачити той „парлямент" у старовинній ноші.**

Дуже помало промощує собі дорогу новітній поступ до цієї републики верховинців. Згідно з останньою статистикою в Андорі є: 30 авт, 4 машини до писання, один фортепян, 4 гаражі. На 6 міст і 52 села є один лікар, один священик і автомобільна дорога для перевозу молока та почти до Сео де Урджеля. Почтова служба дуже проста. Коли який Андорець хоче щось післати почтовим автом, попросту лишає посилку при одній-одинокій державній дорозі, а шофер по черзі збирає посилки, щоби їх доставити адресатам.

Злодіїв в Анґорі нема. А що нема злодіїв, то нема й поліції. Одначе коли того треба, предсідник може кого завгодно іменувати поліцаєм. Задля того предсідник потребує лише покласти руку на горожанина, якаго вважає відповідним для якогось завдання, що є звязане з потребами служби публичної безпеки.

ВАРИТЬ СОНЯШНИМ ТЕПЛОМ.

У ташкентській ґеофізикальній обсерваторії роблять досвіди, якби краще вихіснувати соняшне тепло. Такі спроби самособою робили вже й давніше інші вчені в ріжних країнах.

Земля дістає лише дуже мало з того величезного тепла, яке висилає сонце у всесвіт, усеж на кожен квадратний метер поверхні землі припадає денно приблизно 7,000 кальорій. Дотеперішні досвіди задля вихіснування того тепла не принесли нічого позитивного.

Тепер про перший успіх у цій ділянці повідомляють з Ташкенту, де професор Трофимів побудував апарат, яким можна енерґію соняшних промінів перемінити в значну енерґію теплоти, не концентруючи їх. Соняшний акумулятор проф. Трофимова підвищує теплоту шістьдесятьох літрів води з 18 до 100 степенів. Таку теплоту осягається тим акумулятором за один день лише тоді, як на дворі не є мрячно. Сподіються, що апарат вдасться так уліпшити, що можна буде огрівати 16,000 літрів води.

На основі дальших досвідів переконалися, що такий „соняшний котел" можна відповідно ізолювати, так що 150 кубічних метрів води, загрітої соняшним акумулятором до 100 степенів вистигне щойно за рік до рівня теплоти воздуха. Отже хто вживатиме соняшної енерґії системою проф. Трофимова, не буде залежний від пори року. В ташкентській ґеофізикальній обсерваторії побудували вже навіть кухню, на якій варять не дровами й не вуглям, а соняшною теплотою.

Дальше повідомляють, що в Самарканді роблять спроби, якби то енерґію соняшних промінів безпосередно перемінити в електричну енерґію. Працюють там теж англійські й американські вчені.

І КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

КОЛЮМБОВІ ПОПЕРЕДНИКИ.

З Европи до Америки дорога далека. Бож сам Христофар Колюмб потребував 1492 року для тієї подорожі з еспанської пристані Пальос до острівця Сан Сальвадор (малі Антилі) часу від серпня до жовтня.

Хто міг піддати Колюмбови думку пуститися океаном? Кажуть, що то найправдоподібніше був ґеограф Тосканелі, який доказував, що земля кругла. А може то був Колюмбів спільник Вінсент Пінзон? Він брав участь у тій таємничій виправі в 1488 р., в якій Француз Жан Кусен із Дієпу відкрив гирло південно-американської ріки Амазонки. Той мореплавець описав був свою мандрівку й дав цей опис до архіву свого рідного міста. Одначе підчас облоги міста Дієп Англійцями цей опис пропав.

Зрештою кажуть уже про старинних Фенікійців, що на своїх корабликах добилися були до дельти тієї ріки. Один бразилійський учений зібрав навіть на це докази.

Та маємо ще інші вісти про те, що. **Атлянтійський океан перепливали ще в старовину.** Римський письменник Пліній та Помпоній Меля пригадують, що в 68 році перед Христом морські филі пригнали до побережа між рікою Лабою та Везерою (себто побережа нинішньої Німеччини) човен з людьми невідомого племени. Ґерманські начальники взяли їх у полон і подарували римському намісникови тодішньої Ґалії, Квінтови Сесілієви Метелеви Целерови як невільників.

Достовірніші докази про осягнення побереж Америки є про **середньовічних** моряків-піратів, скандинавських Вікінґів. Вони дісталися із своїх північних земель дуже вчасно до Ґренляндії, а відси переплили до Америки. Перший з тих, що побачив цю частину світа, був Гярне Герфальсон, який причалив був десь у Новій Шотляндії чи Новій Фундляндії. Після нього Лейф Ерікс відкрив Лябрадор і назвав був його Гелюляндом. Пізніше відкрив іще землю, яку назвав Меріленд і Вінленд. Предмети, що їх привіз був із тієї землі до Ґренляндії, викликали серед сміливих лицарів океану велике зацікавлення. І вони зараз вибралися туди по добич під проводом Лейфового шурина, Торварда. Одначе Індіянам, які Вікінґів звали Скрелінґами, не сподобався їх наїзд. Вони пішли проти них. У бою згинув Торвард, пробитий стрілою. Його брат Торфін привів виправу за рік до Ґренляндії. Та коли тамошні вікінґські оселі спліндрували Ескімоси, загинули також вісти про Вінленд, який тепер називається Род Айленд. Виправи Вікінґів до Америки відбувалися коло 1000-го року після Христа. Памятками після них є рунові написи, знайдені на північно-американським побережі.

У бібліотеці еґипетського короля Ферада знайшли недавно документи, що також Маври вислали були в 1184-му році з Лісабони виправу, яка дісталася аж до Бразилії. Одначе ці вісти досі ще докладно не розсліджені.

ЧІСНИК — НАЙЛІПШИЙ ЛІК.

Чісник—як кухонна приправа розповсюджений по всьому світі. Загально їдять чісник і цибулю Жиди і він є одним з чинників, що протиділають вимиранню Жидів по містах.

Уже в старинних часах уживали чіснику як лікарства. В середньовічних часах уживали чіснику проти холери азійської.

Живий та пристрасний темперамент південних Французів і Ґастонців загально приписують тому, що вони їдять дуже багато чіснику. Те саме торкається Арабів у північній Африці. Дуже часто трапляються люди, що доживають віку понад сто літ і загально кажуть, що такий довгий вік вони завдякуючи між іншим чісникови.

Останніми роками медицина звернула увагу на лічничі прикмети чіснику, що в багатьох народів (між ними й серед українського народу) і досі є народнім ліком. Вплив чіснику при ріжних недугах докладно досліджували на клініках, розглянули склад чіснику та лічничий вплив поодиноких його складників. Головною лікувальною частиною чіснику є чісниковий етеричний олійок, що має в собі коло 15 процентів сірки.

Чісникові препарати є добрим ліком проти грипи. З успіхом уживають чіснику при недугах кормового проводу, при недугах легенів, як хронічне запалення олегочної, туберкульоза і т. п.

Чісник діла теж дуже добре антисептично, виганяє глисти, та найважніше: є це знаменитий лік проти склерози. При склерозі чісник дуже помало та постепенно поширює кровні судини й обнижує значно тиснення крови. Коли хорий на склерозу вміло вживатиме чісникових препаратів, може з часом зовсім усунути цю недугу.

Найчастіше вживають спіртового екстракту чіснику, який продають в аптиках, а також багато людей роблять собі вдома. Вживають теж у лічництві чісникового соку, який витискають гидравлічною пресою під дуже великим тисненням. До соку, що його так виробляють, додають спеціяльних складників, щоби не ферментував. Цей лік дуже дорогий.

Продають теж чісникові лікарства, яким при помочі спеціяльних додатків відібрали неприємний запах.

Хто не може купувати дорогих чісникових ліків, хай їсть звичайний чісник що дня при вечері (два-три зубці дрібно посікані) з небагато квасного молока (склянку).

Всякі вчені називають чісник еліксіром життя, тому, що він дезінфекціонує кормовий провід.

ЧЕСТЕР, ПА.

На визвольну боротьбу.

Гром. С. Верещак переслав через Обєднання 10 долярів на визвольну боротьбу, які зібрано підчас свята в память Ольги Басарабової.

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(69)

Як тільки Ован скінчив говорив, Тарзан схопився на ноги й звернувся до Іванни: Або тепер ми мусимо спробувати вратуватися, або буде вже запізно. Ми можемо тепер проскочити поміж вартою, й поки вона отямиться, ми будемо далеко внизу". Потім він звернувся до хлопця: „Коли ти мій приятель, то ти будеш мовчати тепер і даси нам можність тікати". На це Ован відповів: „Я тому й прийшов сюди, що я ваш приятель. Я хочу вам пособити.

„Цею дорогою ви не втечете. Вас піймають вояки біля печери", говорив хлопець. „То може є якась друга дорога до втечі?" — запитав Тарзан. „Я й прийшов тому, щоб вам її показати", знову відповів Ован. Після тих слів хлопець повів обоє в глибину печери й почав заводити їх у такі скрути та закрути, яких відразу не можна було побачити з віддалі. Нарешті він привів їх до малого отвору в печері, яким ледви можна було протиснутися малій людині.

„Ось через цей отвір можна тікати. Правда, там дуже небезпечні скелі, але цей шлях певний, бо за вами ніхто не пожениться. Колиб мій тато довідався, що я вам показав його, то мене вбив би на місці", сказав хлопець, показуючи рукою на отвір. „Та він цього ніколи не довідається. Не гайтеж часу й тікайте. Це відплата тобі за те, що ти вратував моє життя. Тепер ми не боргуємо один одному нічого". Після цього хлопець згасив смолоскип і подався геть.

Тарзан та Іванна лишилися в темноті. Лище в невеликий отвір проривалося світло, яке ледви освітлювало найближчі сірі скелі в печері. Тарзан не мало пролізти через такий малий отвір. Він примостився на скелі біля отвору й почав виднрати камінець за камінцем з досить твердої скелі. Поволі діра збільшувалась, а разом з тим зростала в Тарзана та в Іванни надія на ратунок. Нарешті все було готове й обидвоє вже могли тікати з печері.